

מתייזדים עם מילים

אתם עומדים לקרוא את הסיפור "משפט הביצה" מאת חיים נחמן ביאליק.
הכירו מילים המופיעות בו.

קראו את המשפטים שלפניכם, כתבו את הפירוש של כל אחד מהמילים
ומהביטויים המודגשים בהם, וחברו להם משפטים משלכם.

1. יניב חזר מאוחר הביתה. אביו דרש ממנו לספר היכן היה, ולא להִכָּחַד מִמֶּנּוּ
דבר.

2. זמן רב ביקשתי לנסוע ללונה-פארק עד שאמי נִאוֹתָה לי.

3. רוני לא שכח ללמוד למבחן במדעים. אך במהלך המבחן התקשה לענות
ויצא מהכיתה פְּפֹחִי נֶפֶשׁ.

4. יש לי הרגשה שכל מה שסיפרו לי היה לא מדויק, מטרטם הייתה לְתַעֲתַע בי
כדי שאבזבז את כספי.

5. בכל פעם שאני מבקש מאחי לשחק במחשב, הוא אֵינּוּ מִקַּל בעניין, ועלי
לשכנעו שעות ארוכות.

6. השליח נתפס בדרכו לביצוע המזימה וסיפר לחוקריו כל שידע ולא הִפִּיל
דָּבָר.

7. הַשְּׁתֵּאִיתִי כששמעתי שהבחור המצטיין הפליל את חברו.

8. החייל לא חָת מפני מפקדו כי ידע שדובר אמת הוא.

9. הוֹשֵׁת עליו עונש מוגזם, ולכן עליו לערער על פסק הדין.

משפט הביצה / חיים נחמן ביאליק

ויהי היום וישבו רועי דוד בשדה לסעד לבם, ויאכלו מן הצידה אשר לקחו אתם בילקוטם, לחם וביצים מבשלות. ואחד מן הרועים לא מצא לו כדי שבעו, ויבקש מרעהו להשאילו ביצה מבשלת אחת, למלא נפשו, ויאמר לו רעהו:
"לא אשאילך עד אם נדרת בפיד, ובפני עדים, כי השב תשב-לי את-
5 הביצה למועד, אותה ועל כל-תבואתה אשר תביא ביצה לבעליה עד המועד
ההוא."

ויקל הדבר בעיני המבקש ולא השבו, כי אמר: מה-תביא ומה-תוסיף ביצה
לבעליה? – ויאות ויאמר:
"הן, לו יהי כדבריד." 10
והאיש השאילו ביצה ויעד עדים.

ויהי מקץ ימים רבים ויבוא המשאיל לדרש את נשיו. ויאמר לו השואל:
"אין לך בידי בלתי אם ביצה אחת."
ויאמר המשאיל:

"שגית, אחי, לפי חשבונני אני עליך לשלם לי כזה וכזה."
15 ויקב לו את-מכסת הכסף, מספר עצום, רב מאוד מאשר תשיג יד הנתבע.
וירגז האיש ויאמר:

"הדעתך התבלעה? מי ראה או מי שמע מעודו, כי ישלם הון רב כ אשר נקבת חלף
ביצה אחת? אין זאת כי אם מתעתע אתה בי."
ואולם המשאיל הקשה לדרש כאשר נקב, לא גרע פרוטה. ויריבו השנים בחזקה,
20 זה בכה וזה בכה – והדבר הובא לפני המלך דוד.
ויהי כשמע המלך את-דברי בעלי-הריב וגם את-דברי העדים שמע, ויוצא משפט
לאמר:

"אתה, שואל הביצה, שלם תשלם לבעל-דבריד המשאיל ככל-אשר פצית פה."
ויצעק האיש:

25 "אחה, אדוני המלך, ואנכי לא אדע כמה?"
ויושט לו איש ריבו את-פרשת החשבון לאמר:

"ביצה אחת תבקע אפרוח אחד. האפרוח יביא בשנתו השניה שמונה-עשר

אֶפְרוֹחִים, וְכֵן בְּכָל שָׁנָה. אֲלֵהָ הָאֶפְרוֹחִים יָבִיאוּ גַם הֵם כָּל-אֶחָד שְׁמוֹנֶה-עָשָׂר
אֶפְרוֹחִים לְשָׁנָה. מִיּוֹם הַשְּׂאֵלָה הַבִּיצָה וְעַד הַיּוֹם עָבְרוּ אַרְבַּע שָׁנִים...”

30 סוּף דָּבָר, הַחֲשָׁבוֹן, הַחֲשָׁבוֹן נָכוֹן, וְתִכּוֹן הַכֶּסֶף, שְׁלוּמֵת הַבִּיצָה, עָצוּם מְאוֹד, עָצוּם
מִדֵּי הַשָּׂג יַד הַנְּתִבָּע. וַיֵּצֵא מִלִּפְנֵי הַמֶּלֶךְ בְּפָחִי-נֶפֶשׁ.

הוּא יָצָא מִפֶּתַח בֵּית הַמֶּלֶךְ, וּשְׁלָמָה בִּן-הַמֶּלֶךְ, עוֹדְנוּ נֶעַר קָטָן בַּעַת הַהִיא, בָּא
לְקִרְאתוֹ, וַיֵּרָא אֶת-פְּנֵי הָאִישׁ וְהִנֵּם זֹעֲפִים, וַיִּשְׂאֲלֵהוּ עַל כָּכָה. וַיִּסַּפֵּר-לוֹ הָאִישׁ
אֶת אֲשֶׁר קָרְהוּ וְאֶת אֲשֶׁר שִׁפְטוּ הַמֶּלֶךְ לְשָׁלֵם לְבַעַל-דָּבָרָיו חֲלָף בִּיצָה מְגֻלְגֶּלֶת
אֶחָת הוֹן עָצוּם, מֵרַבָּה מִמִּשְׁגַּג יָדוֹ.

35 וַיֵּרָא שְׁלָמָה בְּצִרְתָּ נֶפֶשׁ הָאִישׁ וַיַּחְמַל עָלָיו וַיֹּאמֶר:

”שִׁמְעֵ אֵינִי עֹשֶׂה, וְנִחַלְצֶתָּ מִן הַצָּרָה הַבָּאָה עָלֶיךָ בְּגִלְלַת הַבִּיצָה. בְּיּוֹם פְּלוּנִי
לְמוֹעֵד יָצָא הַמֶּלֶךְ אָבִי לִפְקֹד אֶת-גְּדוּדֵי צָבָאוּ בַשָּׂדֶה. וְשִׁמְרָתָּ לְמוֹעֵד, וַיֵּצֵאתָ
הַשָּׂדֶה גַם אִתָּהּ. וְנִקְרַבְתָּ אֶל הַמְּקוֹם אֲשֶׁר יָצָבָאוּ וְאֲשֶׁר יַעֲבְרוּ שָׁמָּה גְּדוּדֵי
הַמֶּלֶךְ. וְהִיָּה מִדֵּי לְכַתֵּם וּמִדֵּי בּוֹאֵם, וּמִלֵּאתָ אֶת-חֲפִנֶיךָ פּוֹלִים מִבְּשָׂלִים, מֵאֲשֶׁר
תִּכְיִן לָךְ וְהַפִּיצוֹתֶם לְעֵינֵי הַמֶּלֶךְ וּלְעֵינֵי צָבָאוֹתָיו עַל-פְּנֵי הַשָּׂדֶה הַחֲרוּשׁ הַפֶּץ
וְזָרַע, הַפֶּץ וְזָרַע. וְהִיָּה כִי יִשְׂאֲלוּךָ הָעוֹבְרִים עָלֶיךָ: מַה הַמַּעֲשֵׂה הַזֶּה לָךְ? וְאָמַרְתָּ:
פּוֹלִים מִבְּשָׂלִים אֲנִכִי זֹרַע. וְכִי יִתְמָהוּ עָלֶיךָ וְאָמְרוּ: מִי רָאָה פּוֹלִים מִבְּשָׂלִים
נִזְרָעִים? – וְאָמַרְתָּ: וּמִי רָאָה כִּי בִיצִים מִבְּשָׂלוֹת תִּבְקַעְנָה אֶפְרוֹחִים? – כֹּה תַעֲשֶׂה
וְכֹה תִדְבֹר מִדֵּי עֵבֶר עַל פְּנֵיךָ הַמֶּלֶךְ וּצְבָאוּ בַשָּׂדֶה.”

45 וַיַּעַשׂ הָאִישׁ כְּכֹל אֲשֶׁר הוֹרְהוּ שְׁלָמָה, לֹא הִפִּיל דָּבָר. וַיְהִי בְצִאת הַמֶּלֶךְ וּצְבָאוּ
הַשָּׂדֶה, וַיַּעֲבְרוּ הַגְּדוּדִים עַל-פְּנֵי חֲלֻקַּת אֲדָמָה אֶחָת, וַיִּמְצְאוּ שָׁם אִישׁ זֹרַע פּוֹלִים
מִבְּשָׂלִים, וַיִּשְׁתָּאוּ מְאוֹד לָאִישׁ וּלְמַעֲשָׂהוּ. וַיֵּשׂ מֵהֶם אֲשֶׁר לֹא הִתְאַפְּקוּ מִשְׂאֵל
אֶת-הָאִישׁ לֵאמֹר: מַה הַמַּעֲשֵׂה הַזֶּה אֲשֶׁר אִתָּה עוֹשֶׂה? וַיַּעֲנֶם הָאִישׁ כְּכֹל אֲשֶׁר שָׁם
שְׁלָמָה בְּפִיו, וַיְהִי לְחִידָה.

50 וַהֲדָבָר הִגִּיעַ עַד הַמֶּלֶךְ, וַיִּזְכֹּר הַמֶּלֶךְ כְּרָגַע אֶת-מִשְׁפַּט הַבִּיצָה, וַיֵּצֵא לְהַבִּיא לְפָנָיו
אֶת-הָאִישׁ, וַיִּשְׂאֲלֵהוּ הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר:

”הִגִּידָה-לִּי, הָאִישׁ, אֵל תִּכְחַד: הַאִין יָד בְּנִי שְׁלָמָה וַעֲצָתוֹ בְּכֹל-הַדָּבָר הַזֶּה?”
וַיַּעַן הָאִישׁ:

55 ”חִי נִפְשָׁךְ, הַמֶּלֶךְ, אִם לֹא כִּאֲשֶׁר אָמַרְתָּ כֵּן-הוּא.”

וַיִּסַּפֵּר לְמֶלֶךְ אֶת-כָּל-אֲשֶׁר יַעֲצוּ שְׁלָמָה וְאֶת אֲשֶׁר הוֹרְהוּ לַעֲשׂוֹת וּלְדַבֵּר, לֹא כַחַד

דָּבַר.

אִז יִשְׁלַח הַמֶּלֶךְ לְהַבְיֵא אֵלָיו אֶת-שְׁלֹמֹה. וּבִתְתֹנוּ בוֹ עֵין תּוֹכַחַה אָמַר בְּזַעַף :
"מַה-בְּפִידְךָ עַל הַדָּבָר הַזֶּה?"

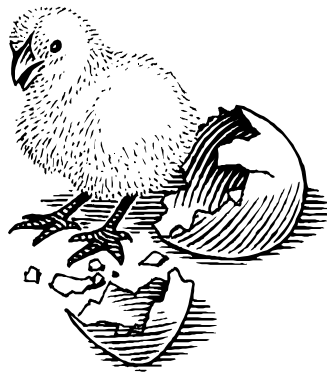
60 וְאוּלָם הַנְּעַר הַקָּטָן שְׁלֹמֹה לֹא חָתַם מִזַּעַף אָבִיו וְאֵת אֲשֶׁר בִּלְבָבוֹ אוֹתוֹ מִלְלוּ שְׁפָתָיו
בְּרוּר, וַיֹּאמֶר :

"אֲדוֹנָי אָבִי הַמֶּלֶךְ, הֲאִם לֹא בִיָּצָה מְגֻלְגֶלֶת לְקַח הָאִישׁ מִרְעֵהוּ. בִּיָּצָה אֲשֶׁר לֹא
תִדְגֵר וְלֹא תִבְקַע אֶפְרוֹחַ? וְעַתָּה לָמָּה זֶה יוֹשֵׁת עָלָיו לְהַשִּׁיב שְׁבָעִים וְשִׁבְעָה
תְּמוֹנֶתֶה?"

65 וּפְנֵי הַמֶּלֶךְ אוֹרוּ מְאוֹד כְּשָׁמְעוּ אֶת-דְּבָרֵי שְׁלֹמֹה, כִּי הִפִּיר מֵהֶם אֶת-טוֹב שְׂכָל
הַנְּעַר, אֶת-יִשָּׁר לְבָבוֹ וְאֶת עֹז רוּחוֹ, וַיִּשְׁקָהוּ עַל מִצְחוֹ, וַיֹּאמֶר :

"אֲכֹן צָדִיקָתְךָ, בְּנִי, הִפְעֵם מִמֶּנִּי בְּמִשְׁפָּטְךָ, וּבְרוּךְ אַתָּה לֵאלֹהִים כִּי מִנְעַתָּנִי מֵעוֹל." וּבִפְנֹתָיו אֵל הָאִישׁ אָמַר :

"לָךְ וְשִׁלְמִים לְרַעַף בִּיָּצָה אַחֲת."

משימות

1. מה המיוחד בסגנון כתיבתו של ביאליק? מנין הוא לקוח? הביאו דוגמות.
2. באגדה שקראתם מספר משתתפים. התאימו דמות לכל תיאור?
 - א. התנהג בערמומיות
 - ב..התנהג בקלות ראש
 - ג. דרש סכום מוגזם
 - ד. התנהג ברחמנות
 - ה. פתר את העניין
3. מה היה התנאי שקבע הרועה כשהשאל ביצה לחברו?
4. על מה נסב הוויכוח בין השואל לבין המשאל?
5. מה קבע דוד המלך בפסק הדין?
6. מה יעץ שלמה למשאל?
7. האם הייתה הצעתו של שלמה עצה חכמה? הסבירו את תשובתכם.
8. העתיקו את המשפט המוכיח כי דוד המלך היה גאה בבנו שלמה, על התיקון שעשה בפסק הדין.